

2. ችሎቱ የስር ፍ/ቤቶች የኑዛዜው ህጋዊነት አስመልክቶ የሰጡት ውሳኔ አግባብነት ካላቸው የህግ ድንጋጌዎች ጋር አገናዝቦ በመመርመር ተገቢ ውሳኔ እንዲሰጥ ጉዳዩ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 343(1) መሠረት ጉዳዩን መልሰናል።
3. ወጪና ኪሳራ ግራ ቀኝ የየራሳቸውን ይቻሉ። መዝገቡ ተዘግቷል። ለመዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

የሰ/መ/ቁ. 44561

ሐምሌ 28 ቀን 2002 ዓ.ም

ዳኞች:- ሓገስ ወልዱ

ኀሩት መለሰ

ታፈሰ ይርጋ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች:- ወ/ሮ ገነት በላይ ጠበቃ - ኮሎኔል መላኩ ካሣዬ ቀረቡ

ተጠሪ:- አቶ ፌኔት ተክሉ - ሞግዚት ነጋ ቦንገር በሌሉበት ይታያል

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የቀረበው አመልካች የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤትና የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ችሎት የሰጡት ውሳኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልኝ በማለት መጋቢት

10 ቀን 2001 ዓ.ም በተፃፈ የሰበር አቤቱታ ስለጠየቁ ነው። ክርክሩ በመጀመሪያ የታየው በፌዴራል የመጀመሪያ ፍርድ ቤት ነው።

የፌዴራል የመጀመሪያ ፍርድ ቤት የአቶ ተክሉ ነጋ ውርስ እንዲጣራ ለውርስ አጣሪ መርቷል። የውርስ አጣሪው የሚች አቶ ተክሉ ነጋ ወራሾች ህፃን ኬሩዝ ተክሉና ህፃን ፌኔት ተክሉ መሆናቸውንና የውርሱ ንብረት ክፍል የሚሆነውን ጥሬ ገንዘብና ያክሲዮን ድርሻ በመዘርዘር የውሃኔ ሐሳብ አቅርቧል። ለዚህ ክርክር መነሻ የሆነው ጉዳይ ለአሁን አመልካች ለሥር ተጠሪ ከፔፕሲ ኮላ ዓለም አቀፍ መስሪያ ቤት የተከፈላቸው መሆኑ በማስረጃ የተረጋገጠው 166,449.97 የአሜሪካን ዶላር/አንድ መቶ ስልሳ ስድስት ሺ አራት መቶ አርባ ዘጠኝ ከዘጠና ሰባት ሣንቲም/ የአሜሪካን ዶላር ለአመልካች ጥቅም የተገባ የኢንሹራንስ ፖሊስ መሆኑን የሚያረጋግጥ ማስረጃ ባለመኖሩ የውርስ ሃብት ነው በማለት የውርስ አጣሪው ያቀረበው ሃሳብ የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ተቀብሎ አጽድቆታል። የውርስ አጣሪው ከላይ መጠኑ የተገለጸው የአሜሪካን ዶላር አመልካች እንዲካፍሉ ያቀረበውን የውሃኔ ሐሳብ የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በማጽደቁ ተጠሪ ይህንን በመቃወም ይግባኝ ለከፍተኛ ፍርድ ቤት አቅርቦታል።

ተጠሪዎ ለከፍተኛ ፍርድ ቤት ባቀረቡት የይግባኝ ማመልከቻ ሚች አቶ ተክሉ ነጋ ከፔፕሲ ኮላ ዓለም አቀፍ ተጠሪ ጽ/ቤት ለአፍሪካ አህጉር ሥራ አስኪያጅ በሆኑበት ጊዜ የሕይወት ኢንሹራንስ የገባው እንደ አውሮፖውያን አቆጣጠር 07/01/98 (ከታህሣሥ 19 ቀን 1990 ዓ.ም) እስከ አውሮፖውያን አቆጣጠር 05/21/2001 (ከግንቦት 13 ቀን 1993 ዓ.ም) ነው በዚህ ጊዜ 166,449.97(አንድ መቶ ስልሳ ስድስት ሺህ አራት መቶ አርባ ዘጠኝ ብር ከዘጠና ሰባት ሣንቲም) የአሜሪካን ዶላር ለአሁን አመልካች (መልስ ሰጭ መክፈሉ ተረጋግጧል)። ይህ ገንዘብ የውርስ ንብረት ክፍል ሆኖ በወራሾች መካከል ብቻ ሊከፋፈል ሲገባው የሥር መልስ ሰጭ የአሁን አመልካች የሕይወት ኢንሹራንስ ተጠቃሚ ሳይሆኑ የገንዘቡ ተጠቃሚ እንደሆኑ መደረጉ ተገቢ አይደለም የሚል ይግባኝ አቅርቦታል።

የአሁኑ አመልካች በበኩላቸው ለከፍተኛው ፍ/ቤት መስቀለኛ ይግባኝ አቅርቦታል። አመልካች ባቀረቡት መስቀለኛ ይግባኝ ሚች አሜሪካዊና የሕይወት ኢንሹራንስ የገባው በአሜሪካን አገር በሚገኝ ኩባንያ ኢንሹራንስ ከፋዩም የአሜሪካን ኩባንያ በሆነበት ሁኔታ የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ጉዳዩን አይቶ የወሰነው የሥራ ነገር ሥልጣን ሳይኖረው ነው በማለት አመልክተዋል። የከፍተኛው ፍርድ ቤት የአሁን አመልካች ተጠሪዎ ላቀረቡት ይግባኝ የሰጡትን መልስና የአሁን ተጠሪዎች ለአመልካች የመስቀለኛ ይግባኝ የሰጡትን መልስ ከተቀበለና ግራ ቀኙን ካከራከረ በኋላ የዓለም አቀፍ የግለሰብ ሕግ ጥያቄ ስላልተነሣ የፌዴራል የመጀመሪያ ፍርድ ቤት ጉዳዩን ለማየት ሥልጣን አለው። የአሁን አመልካች የኢንሹራንስ ክፍያው ለሚች አሰሪ መስሪያ ቤት የከፈላቸው መሆኑን እንጂ የሕይወት ኢንሹራንስ ለአሳቸው ጥቅም የተደረገ መሆኑን የሚያስረዳ ማስረጃ አላቀረቡም። ፍርድ ቤቱ ይህንን ለማጣራት የኢንሹራንስ ውሉ እንዲቀርብ ትእዛዝ ሰጥቶ ውሉ ተፈልጎ እንዳልተገኘ መሥሪያ ቤቱ ጥር 22 ቀን 2000 ዓ.ም በፃፈው ደብዳቤ አረጋግጧል። ስለሆነም አመልካች የሕይወት ኢንሹራንስ ውል የተለየ ተጠቃሚ መሆናቸውን የኢንሹራንስ ውሉ በማቅረብ ያሳስረዱ ስለሆነ የሕይወት ኢንሹራንሱ የሚች የውርስ ንብረት ክፍል በመሆን ለሚች ልጆችና ወራሾች ብቻ የሚተላለፍ ነው በማለት የፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 827/1/ መሰረት በማድረግ የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት አመልካች ከኢንሹራንስ ገንዘቡ ግማሹን ትውልድ በማለት የሰጠውን ውሃኔ ሽርታል።

አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት አቅርቦታል። ይግባኝ ሰሚ ችሎቱ የከፍተኛው ፍርድ ቤት የሰጠው ውሃኔ ጉድለት የሌለበት መሆኑን በመግለጽ ይግባኝን በፍትሐብሔር ሥነ-ሥርዓት ሕግ ቁጥር 337 መሰረት ሰርዞታል። አመልካች መጋቢት 10 ቀን 2001 ዓ.ም ባቀረቡት የሰበር አቤቱታ ጉዳዩን ማየትና መወሰን የሚችለው በአሜሪካን ግዛት ውስጥ ያለ የስራ ነገር ሥልጣን ያለው ፍርድ ቤት መሆን ሲገባው የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የዳኝነት ሥልጣን አለኝ በማለት የሰጠው ውሃኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ነው። የፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 827 ንኡስ አንቀጽ 1 በመተርጎም ረገድ የከፍተኛው ፍርድ ቤት መሰረታዊ የሕግ ስህተት ሰርቷል። ይህ ድንጋጌ በሕይወት ኢንሹራንስ ተጠቃሚ የሚሆኑ ባል ወይም ሚስት መብት ሙሉ በሙሉ በሚያሳግና የህይወት ኢንሹራንስ ገንዘቡን ወደ

ሚች ወራሾች ሙሉ በሙሉ ለማስተላለፍ በሚችል መንገድ መተርጎም የለበትም። አመልካች የኢንሹራንስ ገንዘብ ተክፍሏቸዋል። የህይወት ኢንሹራንስ ተጠቃሚ ባይሆኑ ኖሮ አይከፈላቸውም ነበር ስለዚህ በህይወት ኢንሹራንስ ልዩ ተጠቃሚ ስለመሆናቸው አላስረዱም ተብሎ የተሰጠው ውሳኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ነው። የቦታች ፍርድ ቤቶች የንግድ ሕግ ቁጥር 701 ንኡስ አንቀጽ 2/ሀ/ ድንጋጌዎች ከግምት ውስጥ ሳይገቡ የሰጡት ውሳኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልኝ በማለት አመልክተዋል።

ተጠሪ ሞግዚታቸው የተሻረ መሆኑ ተገልጿል። ስለሆነም ተጠሪዋ ፌኔት ተክሎ በሚል ስም በጋዜጣ ፍርድ ቤቱ ትእዛዝ ሰጥቶ በጋዜጣ ጥሪ የተደገላቸው ቢሆንም ጉዳዩ በሌሎች እንዲታይ ፍርድ ቤቱ ትእዛዝ ሰጥቷል። ከሥር የክርክር አመጣጥና በሰበር የቀረበው ክርክር ከላይ የተገለፀው ሲሆን የከፍተኛው ፍርድ ቤትና የጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ችሎት አመልካች ሚች ከገባው የሕይወት ኢንሹራንስ የምታገኘው ድርሻ የላትም የሕይወት ኢንሹራንስ ክፍያው የሚች ውርስ ንብረት ክፍል ስለሆነ የሕይወት ኢንሹራንስ ገንዘቡን የሚች ልጆችና ወራሾች ብቻ ይካፈሉ በማለት የሰጠው ውሳኔ አግባብነት ያላቸውን የሕግ ድንጋጌዎች ትርጉምና የተፈጻሚነት ወሰን መሰረት በማድረግ የተሰጠ ነው ወይስ አይደለም? የሚለውን ጭብጥና ሌሎች ተዛማጅነት ያላቸው ነጥቦች በዝርዝር መመርመር የሚያስፈልገው ሆኖ አግኝተነዋል።

ከላይ የተያዘው ጭብጥ አልባት ለመስጠት በመጀመሪያ አመልካች የኢትዮጵያ ፍርድ ቤቶች የህይወት ኢንሹራንስ ገንዘቡን በተመለከተ የዳኝነት ሥልጣን የላቸውም? የሚች አሰሪ መሥሪያ ቤት የኢንሹራንስ ገንዘቡን ለእኔ መክፈሉ የሕይወት ኢንሹራንስ ውሉ ልዩ ተጠቃሚ መሆኔን ያስረዳል በማለት ያቀረቧቸውን ክርክሮች ተገቢነት ማየት ያስፈልጋል።

1. አመልካች ሚች የህይወት ኢንሹራንስ ክፍያ 166,449.97(አንድ መቶ ስልሳ ስድስት ሺህ አራት መቶ አርባ ዘጠኝ ከዘጠና ሰባት ሣንቲም) ዶላር የተከፈላቸው መሆኑን በመግለጽ የኢንሹራንስ ውሉ የተገባው ከኢትዮጵያ ውጭ በመሆኑ የኢንሹራንስ ገንዘቡን የሚከፍለው የኢንሹራንስ ኩባንያ በውጭ አገር ያለ በመሆኑ የኢትዮጵያ ፍርድ ቤቶች የዳኝነት ሥልጣን የላቸውም የሚል ክርክር አቅርበዋል። ክርክር የተነሣው አመልካችና የሚች ወራሾች ማግኘት የሚገባቸውን የኢንሹራንስ ገንዘብ የኢንሹራንስ ኩባንያው ስላልከፈላቸው በኢንሹራንስ ኩባንያውና በአመልካችና የሚች ልጆች መካከል አይደለም። የሚች አሰሪ መሥሪያ ቤት የኢንሹራንስ ገንዘቡን ከፍሏል። የመድን ሽፋን የሰጠው የኢንሹራንስ ኩባንያም በውሉ መሰረት ግዴታና ኃላፊነቱን ተወጥቷል። አከራካሪው ጉዳይ የሕይወት ኢንሹራንስ የመድን ሽፋን የሰጠው ድርጅት በሚች መሥሪያ ቤት በኩል የከፈለው የህይወት ኢንሹራንስ ገንዘብ ላይ መብት ያለው ማን ነው? የሚለው ነው። አመልካችም ሆኑ ተጠሪ በዜግነት ኢትዮጵያዊ ናቸው። ከዚህ በተጨማሪ የሚች ውርስ በፍትሁብሔር ሕግ ቁጥር 944 ድንጋጌ መሰረት የተጣራው በኢትዮጵያ ሕግ በኢትዮጵያ ግዛት ክልል ውስጥ ነው።

የውርስ ማጣራት አንደኛው ተግባር የሚች ወራሾች እነማን እንደሆኑ መለየት የሚች ውርስ ሐብት ክፍል የሚሆነውንና የሚችን እዳ አጣርቶ መለየትና መወሰን የሚያጠቃልል ነው። በውርስ ማጣራት ሒደት አመልካች የተቀበሉት 166,447.97(አንድ መቶ ስልሳ ስድስት ሺህ አራት መቶ አርባ ዘጠኝ ከዘጠና ሰባት ሣንቲም) የአሜሪካን ዶላር የውርስ ንብረት ክፍል ነው ወይስ አይደለም? የሚለው ጥያቄ አከራካሪ ጭብጥ ሲሆን ጥያቄው በኢትዮጵያ ሕግ መሰረት ለመወሰን የኢትዮጵያ ፍርድ ቤቶች የዳኝነት ሥልጣን ያላቸው በመሆኑ አመልካች ጉዳዩን ለማየትና ለመወሰን የዳኝነት ሥልጣን የፌዴራል ፍርድ ቤቶች የላቸውም በማለት ያቀረቡት ክርክር በመዝገቡ የተያዘው ክርክሩ በአመልካችና የሚች ወራሾች በሆኑ ሁለት ኢትዮጵያውያን መካከል መሆኑን፣ክርክሩም መሰረታዊ ጉዳይ በሚች አሰሪ መሰሪያ ቤት በኩል የተከፈለው ወደ አገር ውስጥ የተላከው የህይወት ኢንሹራንስ ገንዘብ የሚች ውርስ ንብረት ክፍል ነው ወይስ አይደለም? የሚልና በውጭ አገር የሚገኙ የሕግ ወይም የተፈጥሮ ሰዎች በክርክሩ ተካፋይ የማይሆኑበት መሆኑን ያሳገናዘበ በመሆኑ አልተቀበልነው።

2. ሁለተኛው ምላሽ ማግኘት ያለበት ነጥብ አመልካች የህይወት ኢንሹራንስ ክፍያው ለእኔ ተክፍሎኛል። ይህም የህይወት ኢንሹራንስ ውሉ ልዩ ተጠቃሚ መሆኔን የሚያስረዳ ነው በማለት ያቀረቡት ክርክር ተገቢነው ወይስ አይደለም የሚለው ነው። አመልካች የህይወት ኢንሹራንስ ውሉ የተለዩ ተጠቃሚ

መሆናቸውን የሚያስረዳ ማስረጃ በተለይም አመልካችን የህይወት ኢንሹራንስ ውሉ ተጠቃሚ በማድረግ ሚች የመድን ዋስትና ከሰጠው የመድን ድርጅት ጋር የገባውን ውል እንዲያቀርቡ ተጠይቀው ውሉን ሊያቀርቡ አለመቻላቸው በሥር ፍርድ ቤትና በከፍተኛ ፍርድ ቤት ተረጋግጧል። ለአንድ ለተለየ ተጠቃሚ የሚደረግ የህይወት ኢንሹራንስ ውል በዝርዝር የሚይዛቸው ጉዳዮችን የንግድ ሕግ አንቀጽ 195 በዝርዝር ይደነግጋል። አመልካች የኢንሹራንስ ፖሊሲው ልዩ ተጠቃሚ ነኝ ካሉ በንግድ ሕግ አንቀጽ 195 እና 701/1/ የተደነገጉትን ዝርዝር ጉዳዮች የሚያሥረዳ የኢንሹራንስ ውልና ፖሊሲ በማቅረብ የማስረዳት ግዴታ አለባቸው። አመልካች ይህንን የማስረዳት ግዴታና ኃላፊነታቸውን ያልተወጡ መሆኑን የሥር ፍርድ ቤት በመደበውና ተቀብሎ ሪፖርቱን ባፀደቀው የውርስ አጣሪና በከፍተኛ ፍርድ ቤት ተረጋግጧል።

አመልካች የሚች ልጆች ሞግዚትና የሚች ሚስት በመሆናቸው ምክንያት ይሁን ወይም በሌላ ምክንያት በሚች መኖሪያ ቤት በኩል የኢንሹራንስ ገንዘብ ተከፍሏቸዋል። የህይወት ኢንሹራንስ ገንዘብ አመልካች መክፈሉ ብቻውን አመልካች በንግድ ሕግ ቁጥር 701 ንኡስ አንቀጽ 1 መሰረት የህይወት ኢንሹራንስ ውሉ ተጠቃሚ መሆናቸውን አያስረዳም ከሚል መደምደሚያ ላይ የከፍተኛው ፍርድ ቤት የደረሰው ሚች የህይወት መድን ሽፋን ከሰጠው የኢንሹራንስ ኩባንያ ጋር ያደረገው የኢንሹራንስ ውል እንዲላክለት ትእዛዝ ሰጥቶ የህይወት ኢንሹራንስ የውል ሰነዱ ተፈልጎ ሊገኝ አለመቻሉ የሚች አሰሪ መሥሪያ ቤት ከገለጹለት በኋላ ነው። ስለሆነም አመልካች በንግድ ሕግ ቁጥር 701 ንኡስ አንቀጽ 1 መሰረት የህይወት ኢንሹራንስ ውሉ ተጠቃሚ መሆናቸው የተገለፀ መሆኑን አግባብነት ያለው ማስረጃ በማቅረብ አላስረዱም በማለት የከፍተኛው ፍርድ ቤት እና የጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ውሳኔ የሰጡት የህይወት ኢንሹራንስ ውሉን ለማስቀረብና ፍሬ ጉዳዩን ለማጣራት ተገቢውን ጥረት ካደረጉ በኋላ በግራ ቀኝ በኩል የቀረበውን ማስረጃ በመመዘን በመሆኑ አመልካች የህይወት ኢንሹራንስ ውሉ ተጠቃሚ መሆኔን አስረድቻለሁ በማለት ያቀረቡት የሰበር አቤቱታ ተገቢነት የሌለውና የሰበር ችሎት በህገ-መንግስቱ አንቀጽ 80 ንኡስ አንቀጽ 3/ሀ/ እና በአዋጅ ቁጥር 25/88 አንቀጽ 10 የተሰጠውን ሥልጣንና ኃላፊነት ያላገናዘበ በመሆኑ አልተቀበልነውም።

ሚች የንግድ ሕግ ቁጥር 701 ንኡስ አንቀጽ 1 እና በንግድ ሕግ ቁጥር 695 በተደነገገው መሰረት የህይወት ኢንሹራንስ ውሉን ያደረገው ለአመልካች ወይም ለልጆቹ ህፃን ኬራዝ ተክሉና ህፃን ፌኔት ተክሉ ልዩ ጥቅም ያደረገ ስለመሆኑ የሚያስረዳ ማስረጃ አልቀረበም። የህይወት መድን ውል በመድን ውል በተጠቃሚነት ለተገለፀው ሰው ወይም ሰዎች ወይም ኢንሹራንስ ከገባው ሰው መብት ላላቸውና ስማቸው በተጠቃሚነት ላልተገለፀ ሰዎች ሊደረግ እንደሚችል ከንግድ ሕግ ቁጥር 692 ንኡስ አንቀጽ 2 ድንጋጌ ለመገንዘብ ይቻላል። ሚች በገባው የሕይወት ኢንሹራንስ ውል ተጠቃሚ የሚሆነውን ሰው በንግድ ሕግ ቁጥር 701 ንኡስ አንቀጽ 1 የገለፀ በሆነ ጊዜ የኢንሹራንስ ውሉ መሰረት ገንዘብ ለማን ይክፈላል የሚለው ጥያቄ በዚህ መዝገብ አከራካሪ ጭብጥ ሆኖ አልቀረበም። በያዘነው ጉዳይ ሚች ያደረገው የኢንሹራንስ ውል ለአመልካች ወይም ለልጆቹ ልዩ ጥቅም የተደረገ መሆኑን የማይገልጽና ለተለየ ተጠቃሚ ያልተደረገ ነው በማለት የበታች ፍርድ ቤቶች የደረሱበት መደምደሚያ ተገቢነት ያለው ቢሆንም ሚች ባደረገው የህይወት ኢንሹራንስ ውል በንግድ ሕግ ቁጥር 701 ንኡስ አንቀጽ 1 ድንጋጌ መሰረት የኢንሹራንስ ውሉ ተጠቃሚ ወይም ተጠቃሚዎች ያልገለፀ በሆነ ጊዜ በህይወት ኢንሹራንስ ውል መሰረት በሚከፈለው ገንዘብ ላይ መብት የሚኖራቸው እነማን ናቸው? ጉዳዩን የትኛውን የሕግ ድንጋጌ መሰረት በማድረግ ይወስናል የሚለውን ሰፊ የሕግ ክርክር ያስነሳ ጭብጥ አስመልክቶ የከፍተኛው ፍርድ ቤትና ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት የሰጡት ውሳኔና የደረሱበት መደምደሚያ በዝርዝር መታየት ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል።

- 3. ሚች የተዋዋለው የህይወት ኢንሹራንስ ውል የኢንሹራንስ ውሉን ተጠቃሚ የማይገልጽ በሆነ ጊዜ የኢንሹራንስ ገንዘብ ይገባናል ብሎ ለመጠየቅ የሚያስችሉ ሰበት የሕግ ድንጋጌዎች ያሉ መሆኑን የፍትሐብሔር ሕጉንና የንግድ ሕጉን ድንጋጌዎች በመመርመር ለመረዳት ይቻላል። የሕይወት ኢንሹራንስ ውሉ ተጠቃሚ ባልተገለጸበት ጊዜ የሚች ወራሾች የፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 827 ንኡስ አንቀጽ 1 እና የንግድ ሕግ ቁጥር 705 ድንጋጌዎችን በመጥቀስ መሰረት በማድረግ የህይወት ኢንሹራንስ ገንዘብ ሙሉ በሙሉ እንዲሰጣቸው ጥያቄ የሚያቀርቡ መሆኑን የተጠሪ ሞግዚት በዚህ መዝገብ ያቀረቡትን ክርክርና የድንጋጌዎቹን ይዘት በማገናዘብ ለመረዳት ይቻላል። በሌላ በኩል ሚች

ያደረገው የህይወት የኢንሹራንስ ውል የተለየ ተጠቃሚ ባልገለፀ ጊዜ ወይም የህይወት ኢንሹራንስ ውሉን ለወራሾቹ ጥቅም ያደረገው መሆኑን በኢንሹራንስ ውሉ ባልገለፀ ጊዜ የሚችሉ ባል ወይም ሚስትና የኢንሹራንስ ውሉ ሲፈረም የተወለደው ልጅ የህይወት ኢንሹራንስ ገንዘብ እንዲሰጣቸው የንግድ ሕግ ቁጥር 701 ንኡስ አንቀጽ 2/ሀ/ እና /ለ/ በመጥቀስ የሚጠይቁና የሚከራከሩ መሆኑን አመልካች ከሥር ጀምሮ ያቀረቡትን ክርክርና የንግድ ሕግ ቁጥር 701 ንኡስ አንቀጽ 2 ድንጋጌ ይዘት በማገናዘብ ለመረዳት ይቻላል። ስለሆነም በዚህ መዝገብ አመልካችና ተጠሪ የከተከራከሩበትን ጭብጥና ውሳኔ ለመስጠት ከላይ የተጠቀሱትን የሕግ ድንጋጌዎች ይዘት መሰረታዊ ግብና ዓላማ በተናጠል ማየትና የሕግ ድንጋጌዎች በአንድ ላይ ለማስፈፀም በሚሞክርበት ጊዜ የሚያጋጥሙ ችግሮችንና ችግሮቹን ለመፍታት ለሕግ ድንጋጌዎቹ ሊሰጣቸው የሚገባውን ትርጉም በዝርዝር ማየትና ውሳኔ ላይ መድረስ የሚጠይቅ ጉዳይ ሆኖ አግኝተነዋል። ስለሆነም ከላይ የተጠቀሱትን የሕግ ድንጋጌዎች፣ ይዘት መንፈስና ዓላማና በአንድ ላይ ተፈጻሚ በማይደረጉበት ጊዜ የሚያጋጥሙን ተጨባጭ ነባራዊ ችግር በዝርዝር እንመለከታለን።

ሀ. የፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 827 ንኡስ አንቀጽ 1

የፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 827 ንኡስ አንቀጽ 1 ድንጋጌ ይዘትና መሰረታዊ ባህሪ ለመረዳት በኢትዮጵያ የውርስ ሥርአት ከሚች ወደ ወራሾች የሚተላለፈው መብትና ግዴታ በተመለከተ በፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 826 ንኡስ አንቀጽ 2 የተደነገገውን ጠቅላላ መርህ ማገናዘብ ያስፈልጋል። በርካታ አገሮች ለምሳሌ ሩሲያ ከሚች ወደ ወራሾቹ በውርስ ሊተላለፉ የሚችሉ ንብረቶችና መብቶች በዝርዝር ያስቀምጣሉ። የፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 826/2/ የሚች ውርስ ክፍል ሆነው ለወራሾቹ ሊተላለፉ የሚችሉ ንብረቶችና መብቶች ምንምን እንደሆኑ ከመዘርዘር ይልቅ በሚች መሞት የሚያቋርጡ የሚች መብቶችና ግዴታዎች ለሚች ወራሾችና የነብዘ ባለስጦታዎች የሚተላለፉ መሆኑን በመርህነት የሚደነግግ መሆኑን የፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 826 ንኡስ አንቀጽ 2 ድንጋጌ በማየት ለመገንዘብ ይቻላል። ይህም ማለት በሚች መሞት ምክንያት ቀሪ የሚሆኑና ሚች በግሉ ብቻ ሊሰራባቸው የሚችሉ መብቶችና ሚች በግሉ ብቻ እንዲፈጽሟቸው የሚገደዱባቸው ግዴታዎች ውጭ ያሉ በሚች መሞት ምክንያት የማይቋረጡ መብትና ግዴታዎች ለሚች ወራሾች የሚተላለፉ መሆኑ በአጠቃላይ መርህነት ተደንግጓል።

የፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 827 እና የፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 828 በፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 826 ንኡስ አንቀጽ 2 የተደነገገው ጠቅላላ መርህ ለየት ባለ ሁኔታ ሕግ አውጭው የደነገጋቸው ልዩ የሕግ ድንጋጌዎች ናቸው። የፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 827 “በውርስ ውስጥ የሚገኘው ስለሕይወት ኢንሹራንስ ውል” በሚል እርስ ንኡስ አንቀጽ 1 “ሚች ተጠቃሚውን ያልወሰነ እንደሆነ ወይም ኢንሹራንሱ ለሚች ወራሾች ጥቅም የተደረገ እንደሆነ ሚች በፈረመው ስለ ህይወት ኢንሹራንስ ውል አፈፃፀም የሚከፈሉ ገንዘቦች የውርስ ንብረት ክፍል ይሆናሉ” በማለት የሚደነግግ ሲሆን ንኡስ አንቀጽ 2 “ተቃራኒ ሁኔታ ሲኖር የውርስ ክፍል አይሆንም” በማለት ይደነግጋል።

የፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 827 ድንጋጌ በሞት ጊዜ እንዲከፈል የተደረገ የህይወት ኢንሹራንስ ውል መሰረት የሚከፈል የኢንሹራንስ ገንዘብ በሚች መሞት ምክንያት የማይቋረጥ ይልቁንም ገንዘብ የሚጠየቀው ኢንሹራንስ ገቢው ከዚህ ዓለም በሞት ሲለይ መሆኑን በመገንዘብ ሕግ አውጭው በሞት ጊዜ የሚከፈል የህይወት ኢንሹራንስ ውል በንግድ ሕግ ቁጥር 695 እና በንግድ ሕግ ቁጥር 701 ንኡስ አንቀጽ 1 በተደነገገው መሰረት የህይወት ኢንሹራንስ ውሉ ተጠቃሚ ወይም ተጠቃሚዎች የተደረገ በሆነ ጊዜ የኢንሹራንስ ገንዘብ የውርስ ንብረት ክፍል እንደማይሆንና ወራሾቹ ድርሻ አለን ብለው የመብት ጥያቄ ሊያነሱ የማይችሉ መሆናቸውን በፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 827 ንኡስ አንቀጽ 2 በግልጽ የሚደነግግ ሲሆን፣ የሕይወት ኢንሹራንስ ውል ተከፋይ የሆነ ገንዘብ የሚች የውርስ ሐብት ክፍል የሚሆነው በመጀመሪያው ሚች “ለወራሾቹ” በሚል መንገድ ኢንሹራንስ ውሉ በተጠቃሚነት የገለፀ ከሆነ መሆኑን ሁለተኛው ሚች የኢንሹራንስ ተጠቃሚ ማን እንደሆነ ሳይገልጽ በቀረ ጊዜ እንደሆነ በፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 827 ንኡስ አንቀጽ 1 ይደነግጋል። ድንጋጌው በፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 826 ንኡስ አንቀጽ 1 ከተደነገገው ጠቅላላ መርህ በተለየ ሁኔታ በህይወት ኢንሹራንስ ውል መሰረት የሚከፈል ገንዘብ በምን ሁኔታ የሚች የውርስ ሐብት ክፍል እንደማይሆንና የሚች ወራሾች የመብት ጥያቄ እንደማያነሱ የሚደነግግ ነው።

ለ/ የንግድ ሕግ ቁጥር 705

የንግድ ሕግ ቁጥር 705 የህይወት ኢንሹራንስ ክፍያ የሚችል የውርስ ክፍል ስለሚሆንባቸውን ሁኔታዎች በፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 827 ንኡስ አንቀጽ 1 የተደነገጉትን ሁኔታዎች የሚያሰፋ ነው። ድንጋጌው የሕይወት ኢንሹራንስ ውሉ ለተለየ ተጠቃሚ የተደረገ መሆኑን በማይገልጽበት ጊዜ ብቻ ሳይሆን ሚችል የኢንሹራንስ ውሉ ተጠቃሚ ነው ብሎ የገለፀውን ሰው በንግድ ሕግ ቁጥር 703 መሰረት በመሸር ሌላ ተጠቃሚ ያልገለፀ ሆኖ በሚገኝበት ጊዜ ወይም ተጠቃሚው ፈቃዱን ሳይገልጽ በመሞቱ ምክንያት ውድቅ በሆነ ጊዜ የኢንሹራንስ ገንዘብ የሚችል የውርስ ንብረት ክፍል እንደሚሆንና ለሚችል ወራሾች እንደሚተላለፍ የሚገልጽ ነው። የንግድ ሕግ ቁጥር 705 “ተጠቃሚው ሳይሆን የተደረገ ኢንሹራንስ” በሚል ርዕስ “ተጠቃሚው ተለይቶ ያልታወቀ እንደሆነ ወይም ተሸር እንደሆነ ወይም በሕይወት የሌለ በመሆኑ ውድቅ የሆነ እንደሆነ ስለሞት የተደረገው የኢንሹራንስ ዋናው ገንዘብ የሚከፈለው ኢንሹራንሱን ለተዋዋለው ሰው ውርስ ነው” በማለት በግልጽ ይደነግጋል።

ከዚህ በላይ የተደነገጉት የሕግ ድንጋጌዎች የተጠሪ ሞገዚት ሚችል ባደረገው የሕይወት ኢንሹራንስ ውል መሰረት አመልካች የተቀበሉት ገንዘብ የሚችል ውርስ ክፍል በመሆኑ ለሚችል ወራሾች ብቻ ሊከፈሉ ይገባል በማለት የሚያቀርቡትን ክርክር የሚደግፍና የሚችል ወራሾች የኢንሹራንስ ተጠቃሚው በኢንሹራንስ ውሉ ተለይቶ ባልተገለፀበት ጊዜ የሚኖራቸውን ሰፊ መብት የሚደነግጉና የሚችሉን ባል ወይም ሚስት በኢንሹራንስ ገንዘብ መብት የሌለው መሆኑን የሚያሳዩ ናቸው።

ሐ. የንግድ ሕግ ቁጥር 701 ንኡስ አንቀጽ 2

የንግድ ሕግ ቁጥር 701 “ለሞት በሆነ ኢንሹራንስ ተጠቃሚ የሆነ ሰው” በሚል ርዕስ ሥር በንኡስ አንቀጽ 2 “ስማቸው በውሉ ላይ ተለይቶ ባይጠቀስም /ሀ/ ጋብቻው የተደረገው የኢንሹራንስ ውሉ ከተፈረመ በኋላ ቢሆን እንኳን የኢንሹራንስ ውል የፈረመው ባል ወይም ሚስት /ለ/ የኢንሹራንስ ውል ሲፈረም የተወለዱት የኢንሹራንስ ውል ፈራሚ ልጆች ተለይተው የታወቁ ተጠቃሚዎች ተብለው ይቆጠራሉ” በማለት ይደነግጋል። ይህ ድንጋጌ ሚችል የኢንሹራንስ ውሉን ተጠቃሚ ሳይገልጽ የኢንሹራንስ ውል ባደረገ ጊዜ ከኢንሹራንስ ውሉ ከመፈረሙ በፊት ወይም በኋላ ኢንሹራንስ ውል የተዋዋለው ሰው ጋር በጋብቻ የተሳሰሩ ሚስት ወይም ባልና የኢንሹራንስ ውሉ ሲፈረም ተወልደው የነበሩ ልጆቹ የኢንሹራንስ ውል ተጠቃሚ የሚሆኑ መሆናቸውን የሚደነግግ ነው። በዚህ ድንጋጌ መሰረት የኢንሹራንስ ውል ፈራሚው ባል ወይም ሚስት የሚችል ወራሽ ባይሆኑም ተጠቃሚው ተለይቶ ያልተገለፀበት የህይወት ኢንሹራንስ ውል የሕግ ተጠቃሚና ባለመብት እንደሚሆኑና የሚችል አንደኛ ደረጃ ወራሾች ከሚሆኑት ከሚችል ልጆች መካከል የኢንሹራንስ ውሉ ሲፈረም የተወለዱት የኢንሹራንስ ውሉ የሕግ ተጠቃሚ እንደሚሆኑና የኢንሹራንስ ውሉ ከተፈረመ በኋላ የተወለዱት በዚህ ድንጋጌ መሰረት የተጠቃሚነት መብት የሌላቸው መሆኑን የሚደነግግ ነው።

የፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 827 ንኡስ አንቀጽ 1 እና የንግድ ሕግ ቁጥር 705 ድንጋጌዎችና የንግድ ሕግ ቁጥር 701 ንኡስ አንቀጽ 2 ድንጋጌዎች እንዲሁ እንዳሉ በአንድ ላይ ተፈጻሚ ለማድረግ በምክር የተለያዩ ውጤት የሚያስከትሉ መሆኑን በአመልካችና በተጠሪ መካከል በዚህ መዝገብ የተደረገው ክርክርና ፍርድ ቤቶቹ በየደረጃው የሰጡት ውሳኔ በማየት ለመገንዘብ ይቻላል። ሚችል የሕይወት ኢንሹራንስ ውል ተጠቃሚ ሳይገልጽ የገባው የህይወት መድን ገንዘብ የይገባኛል ጥያቄን የፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 827 ንኡስ አንቀጽ 1 እና የንግድ ሕግ ቁጥር 705 ድንጋጌ ብቻ መሰረት በማድረግ የወሰነው ከፍተኛ ፍ/ቤት የኢንሹራንስ ገንዘብ ለሚችል ወራሾች (ልጆች ብቻ) ይከፋፈል በማለት የወሰነውን ሲሆን በተቃራኒው ጭብጡን የንግድ ሕግ ቁጥር 701 ንኡስ አንቀጽ 2 ድንጋጌ ብቻ የሚወስን አመልካችና የኢንሹራንስ ውሉ ሲፈረም የተወለደቸውን የሚችል ልጅ ብቻ የኢንሹራንስ ተጠቃሚ እንደሆኑ የሚወስንበት ሁኔታ እንደሚኖር ከላይ ይዘታቸውንና ዓላማቸውን በዝርዝር ያየናቸውን ድንጋጌዎች ያላቸውን ልዩነትና የሚያስከትሉት ህጋዊ ውጤት በመመርመር ለመገንዘብ ይቻላል።

4. በዚህ መዝገብ የተያዘውን ጭብጥ ለመወሰን እነዚህ ተቃራኒ ይዘትና በተግባራዊ አፈፃፀምም የተለያዩ ውጤት የሚያስከትሉ የሕግ ድንጋጌዎች ማለትም የፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 827 ንኡስ አንቀጽ 1 የንግድ ሕግ ቁጥር 705 እና የንግድ ሕግ ቁጥር 701 ንኡስ አንቀጽ 2 ድንጋጌዎች በምን መንገድ ቢተረጎሙ ሕግ አውጭው

ያሰበውን ግብና ዓላማ ለማሳካትና ሁሉም ድንጋጌዎች ውጤታማ በሆነ መንገድ ተፈጻሚ ለማድረግ ይቻላል? የሚለውን ጥያቄ በቅድሚያ መመለስ ያስፈልጋል።

በሁለት የሕግ ድንጋጌዎች መሰረታዊ ይዘትና በአንድ ላይ ሲፈፀሙ የሚያስከትሉትን ተቃራኒ ውጤት ለማስቀረት ፍርድ ቤቶች የተለያዩ የሕግ አተረጓጎም መርሆችን በመጠቀም የሕግ ትርጉም በመስጠት ችግሩን የሚያቃልሉ መሆኑ ይታወቃል። ሆኖም ከላይ በተገለፁት ድንጋጌዎች በመካከል ያለውን መሰረታዊ ቅራኔ ለመፍታት ሌሎች ድንጋጌዎችን ለማስታረቅ ዘወትር የምንከተላቸው የሕግ አተረጓጎም ዘዴዎች (ጥበቦች) አገልግሎት የሌላቸው መሆኑን መገንዘብ ይቻላል። ፍርድ ቤቶች የዚህ አይነት ችግር ሲያጋጥም የሚከተሉት የሕግ አተረጓጎም ጥበብ አንደኛው ከሁለቱ ሕጎች ማንኛው ቀድሞ እንደታወጀ ማንኛው በኋላ እንደታወጀ በመመርመር በኋላ የወጣው ሕግ ቀድሞ በወጣው ሕግ የተደነገገውን ድንጋጌ እንዳሻሻለው ወይም እንደሻረው ይቆጠራል የሚለውን የሕግ አተረጓጎም ዘዴ በመከተል በኋላ የታወጀውን ሕግ ተፈጻሚ ለማድረግ ችግሩን ያቃልላል። በያዘነው ጉዳይ የፍትሐብሔር ሕጉም ሆነ የንግድ ሕጉ በአንድ ቀን ማለትም ሚያዝያ 27 ቀን 1952 ዓ.ም የታወጀ መሆኑን በመግቢያቸው የተገለፀ በመሆኑ ይኸ የአተረጓጎም ዘዴ ከላይ በገለጽናቸው የሕግ ድንጋጌዎች መካከል ያለውን ልዩነት ለመፍታት የሚያስችለን ሆኖ አልተገኘም።

በሁለት የሕግ ድንጋጌዎች ይዘትና በውጤት በአንድ ጉዳይ ልዩነት የሚያስከትል ሲሆን ፍርድ ቤቶች የሚከተሉት ሌላው የሕግ አተረጓጎም ዘዴ ስለ ልዩ ሁኔታ የተደነገገው ድንጋጌ በጠቅላላ የሕግ ድንጋጌዎች ላይ የበላይነትና ተፈጻሚነት ይኖረዋል የሚለው ነው። በያዘነው ጉዳይ የፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 827 ንኡስ አንቀጽ 1 ድንጋጌ በፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 826 ንኡስ አንቀጽ 2 ለተደነገገው መሰረታዊ ጠቅላላ መርህ በልዩ ሁኔታ የተደነገገ ልዩ ድንጋጌ ሲሆን የሕይወት ኢንሹራንስ ገንዘብ የሚች የውርስ ክፍል የሚሆንባቸውንና የማይሆንባቸውን ልዩ ሁኔታዎች የሚደነግግ ነው። በተመሳሳይ ሁኔታ የንግድ ሕግ ቁጥር 705 ተጠቃሚው ሳይሆን የተደረገ ኢንሹራንስ የሚመለከት ደንቦችን የያዘ ልዩ ድንጋጌ ሲሆን የንግድ ሕግ ቁጥር 701 ንኡስ አንቀጽ 2 ድንጋጌዎችም በሞት ጊዜ የሚከፈልና ተጠቃሚው ያልተገለፀበት የህይወት ኢንሹራንስ ውሉ በልዩ ሁኔታ ባል ወይም ሚስት ተጠቃሚ የሚሆኑበትን የሚደነግግ ልዩ ድንጋጌ መሆኑን ለመገንዘብ ይቻላል። ስለሆነም ከላይ የተጠቀሱትን ድንጋጌዎች አንደኛውን ጠቅላላ የሕግ ድንጋጌ ሌላውን ልዩ የሕግ ድንጋጌ ነው ብሎ ለመፈረጅ የማይቻልና ልዩ የሕግ ድንጋጌ በጠቅላላ የሕግ ድንጋጌ ላይ የበላይነትና ተፈጻሚነት ይኖረዋል። የሚለውን የሕግ አተረጓጎም መርህ ለመከተል የሚያስቸግር ሆኖ አግኝተነዋል።

በእኛ በኩል በድንጋጌዎቹ መካከል ያለውን ልዩነት ለመፍታት ሕግ አውጭ እያንዳንዱን የሕግ ድንጋጌ የደነገገው በነባራዊ ህይወት ውስጥ ተፈጻሚ እንደሆነና አንድ ማህበራዊ ችግር እንዲፈታ አስቦ ነው። ስለዚህ ለአንደኛው የሕግ ድንጋጌ የሚሰጠው የሕግ ትርጉም ሌላውን ድንጋጌ ሙሉ በሙሉ ውጤት አልባ በማያደርግ መንገድና ሁሉም ድንጋጌዎች ውጤታማ የሚሆኑበትን የሕግ አተረጓጎም መከተል አለበት የሚለውን የሕግ አተረጓጎም መርህ ጠቃሚና አስፈላጊ ሆኖ አግኝተነዋል። በዚህ አተረጓጎም መሰረት ተጠቃሚው በኢንሹራንስ ውሉ ባልተገለፀበት ጊዜ የሚች ባል ወይም ሚስት የኢንሹራንሱን ገንዘብ ከሚች ወራሾች ጋር የሚካፈሉበትን ልዩ ሁኔታ በመከተል የፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 827 ንኡስ አንቀጽ 1 የንግድ ሕግ ቁጥር 705 እና የንግድ ሕግ ቁጥር 701 ንኡስ አንቀጽ 2/ሀ/ ድንጋጌዎች በማጣጣም የሚች ወራሾችም ሆኑ የሚች ባል ወይም ሚስት በሕግ የተሰጣቸውን መብት ሙሉ በሙሉ ሳይጠቀሙ የኢንሹራንሱ ገንዘብ እንዲካፈሉ በማድረግ ሁሉም የሕግ ድንጋጌዎች ውጤታማ ተፈጻሚነት እንዲኖራቸው ማድረግ የተሻለው የሕግ አተረጓጎም መንገድ መሆኑን ተገንዝበናል።

ስለሆነም በፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 827 ንኡስ አንቀጽ 1 እና በንግድ ሕግ ቁጥር 705 ተጠቃሚው ተለይቶ ባልተገለፀበት የህይወት ኢንሹራንስ ውል መሰረት በሚከፈል የኢንሹራንስ ገንዘብ የመካፈል መብት ያላቸው የሚች ወራሾችና የንግድ ሕግ ቁጥር 701 ንኡስ አንቀጽ 2/ሀ/ መሰረት የኢንሹራንስ ውሉ ተጠቃሚ የመሆን መብት ያላቸው የሚች ሚስት ወይም ባል የኢንሹራንስ ገንዘቡን የመጠየቅ በሕግ እንደ ልዩ ተጠቃሚ የሚቆጠር መብት ያላቸው በመሆኑ አንድ ላይ የኢንሹራንስ ገንዘቡ ተጠቃሚና ተካፋይ ሊሆኑ ይገባል ብለናል።

5. የሚች ወራሾችና የሚች ባልና ሚስት ተጠቃሚው ተለይቶ ያልተገለፀበት የህይወት ኢንሹራንስ ገንዘብ የጋራ ተጠቃሚ በሚሆኑበት መንገድ የፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 827 ንኡስ አንቀጽ 1 የንግድ ሕግ ቁጥር 705 እና

የንግድ ሕግ ቁጥር 701 ንኡስ አንቀጽ 2/ሀ/ መተርጉም ያለባቸው መሆኑ መደምደሚያ ላይ ከተደረሰ በኋላ የሚነሳው ሌላው ጥያቄ የሚች ወራሾችና የሚች ባል ወይም ሚስት የኢንሹራንስ ገንዘቡን በምን ሁኔታ ሊካፈሉ ይገባል የሚለው ነጥብ ነው። በእኛ በኩል አሁን ባለው የሕግ ሥርዓት ሚስት ባሏን ባል ሚስቱን ያለኑዘዜ ለመውረስ የማይፈቀድላቸው መሆኑ ግምት ውስጥ በማስገባት የህይወት ኢንሹራንስ ተጠቃሚውን ሳይገልጽ የተዋዋለው ሚች በኢንሹራንስ ውሉ መሰረት ወቅታዊ ክፍያ ከባለንብረት የተከፈለ መሆኑ ካልተረጋገጠ የባልና ሚስት የጋራ ገቢ ከሆነው ገንዘብ (ደግሞ) እየቀነሰ ሲከፍል የቆየ ነው የሚል ግምት የመያዝ መሆኑን ከግንዛቤ ውስጥ በማስገባት የኢንሹራንስ ገንዘቡን ግማሽ የሚች ባል ወይም ሚስት እንዲወስዱ ማድረግና የኢንሹራንስ ገንዘቡን ግማሽ የሚች ወራሾች ተካፍለው በመውሰድ የሚች የውርስ ሐብት ክፍል በማድረግ በውርስ ሕግ ድንጋጌዎች መሰረት የሚደርሳቸውን ድርሻ የሚካፈሉበትን ሁኔታ መከተል ከሌሎች አማራጮች የተሻለና ለፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 827 ንኡስ አንቀጽ 1 የንግድ ሕግ ቁጥር 705 እና በንግድ ሕግ ቁጥር 701 ንኡስ አንቀጽ 2/ሀ/ ሕግ አውጭው ሲደነግግ የነበረውን ሐሳብና ግብ ለማሳካት የሚያስችል ሆኖ አግኝተዋል።

ስለሆነም የአመልካችና የተጠሪ ክርክርም ከላይ በዝርዝር ያስቀመጥነውን የሕግ አተረጓጎም በመከተል መፍታት ሲገባቸው የከፍተኛ ፍርድ ቤትና የጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ችሎት ለአመልካች በንግድ ሕግ ቁጥር 701 ንኡስ አንቀጽ 2/ሀ/ የተረጋገጠላትን መብት ሙሉ በሙሉ ዋጋ በሚያሳጣ ሁኔታ የፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 827 ንኡስ አንቀጽ 1 በመተርጉም የኢንሹራንስ ገንዘቡ የሚች የውርስ ክፍል ስለሆነ አመልካች መብት የላትም። የኢንሹራንስ ገንዘቡን የሚች ልጆችና ወራሾች ብቻ እኩል ይካፈሉ በማለት የሰጡት ውሳኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት በመሆኑ በፍትሐብሔር ሥነ- ሥርዓት ሕግ ቁጥር 348/1/መሰረት በማሻሻል አመልካች ከሚች ልጆችና ወራሾች ጋር የኢንሹራንስ ገንዘቡ ተጠቃሚ የመሆን መብት አላት በማለት ወስነናል።

ው ሳ ኔ

1. የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤትና የጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ችሎት የሰጡት ውሳኔ ተሻሽሏል።
2. የህይወት ኢንሹራንስ ገንዘብ በሆነው 166,449.97(አንድ መቶ ስልሳ ስድስት ሺ አራት መቶ አርባ ዘጠኝ) የአሜሪካን ዶላር ከጠዘና ሰባት ሳንቲም በተመለከተ የሚች ሚስት የሆኑት አመልካችና የሚች ልጆች ወራሽ የሆኑት ሕፃን ኬሩዝ ተክሉና ህፃን ፌኔት ተክሉ በሕግ ጥበቃ የተሰጠው መብትና ጥቅም አላቸው ብለናል።
3. አመልካች የኢንሹራንስ ገንዘቡን ግማሹን ብር 83,224(ሰማኒያ ሶስት ሺ ሁለት መቶ ሃያ አራት) የአሜሪካን ዶላር ይውሰዱ ብለናል።
4. የሚች ልጆች ወራሾች የሆኑት ህፃን ኬሩዝ ተክሉና ህፃን ፌኔት ተክሉ(ተጠሪ) ቀሪውን 83,224(ሰማኒያ ሶስት ሺ ሁለት መቶ ሃያ አራት) የአሜሪካን ዶላር እኩል ይካፈሉ ብለናል።

ይህ ፍርድ በፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት በሙሉ ድምጽ ተሰጠ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ቤ/ኃ